מאהמקדיש שדהו בשעת היובל נותן בזרע מי

חומר שעורים חמשים שקל כסף יהיו ינקעים

עמוקים עשרה מפחים או סלעים גבוהים

עשרה מפחים אין נמרדין עמה פחות מכאן

נמדדין עמה והוינן בה נהי דבהדי ארעא

לא קדשו ינקדשו באפי נפשייהו וכי תימא

כמה דלא הוי בית כור לא חשיב ורמינהו

שדה מה ת"ל לפי שנאמר יזרע חומר שעורים

בחמשים אין לי אלא שהקדיש בענין הזה מנין

לרבות לתך וחצי לתך סאה מתרקב וחצי

תרקב ואפי' רובע מנין ת"ל שדה מכל מקום

אמר מר עוקבא בר חמא יהכא בנקעים

מלאים מים עסקינן משום דלאו בני זריעה

נינהו דיקא נמי דקתני דומיא דסלעים גבוהים

ש"מ אי הכי אפילו פחות מיכן גמי הנהו

נאגני דארעא מיקרו שדרא דארעא מקרו יגבי

מכר תנן ההאומר לחבירו בית כור עפר אני

מוכר לך והיו שם נקעים עמוקים עשרה

מפחים או סלעים גבוֹהים עשרה מפחים

אין נמדדים עמה פחות מכאן נמדדים עמה

ואמר מר עוקבא בר חמא אע"פ שאין מלאים

מים מ"ם אמר רב פפא לפי שאין אדם רוצה

שיתן את מעותיו בשדה אחת ויראה לו

כשנים וכשלשה מקומות הכא מאי להקדש

מדמינן לה או למכר מדמינן לה ימסתברא

להקדש מדמינן לה דאמר לה אנא מרחנא

וזרענא ומייתינא: מתנר' ייר' מאיר אומר

כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו

תנאי שנאמר 2ויאמר יאליהם אם יעברו בני גד

ובני ראובן וכתיב ואם לא יעברו חלוצים רבי

חנינא כן גמליאל אומר צריך הדבר לאומרו

שאלמלא כן יש במשמע שאפי' בארץ כנען

לא ינחלו: גבו' שפיר קאמר ליה ר' חנינא בן

גמליאל לר"מ אמר לך רבי מאיר אי סלקא דעתך לאו לתנאי כפול הוא דאתא לכתוב ואם לא יעברו ונאחזו בתוככם בארץ כנען

DX.

לה א מיי׳ פ״ד מהלכות דה א מייי פ"ד מהכחת ערכין הלכה ב: לו ב מיי שם הלכה יג: לז ג מייי שם הלכה יד: לח ד מיי שם הלכה יג: למ ה מיי פכ"ח מהל מכירה הלכה א טוש"ע מ"מ סימן ריח סעיף א: ב ר מיי' פ"ז מהלכות אישות הלכה ה סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לח סעיף

כב: מא ז מיי' שם פ"ו הלכ' ב מי לח סעיף ב:

מוסף רש"י

תום' ר"י הזקן

י, בזמן שהיובל נוהג. שכל שדה אחוזה פדיונה שוה אחת יפה ואחת רעה, אבל בזמן שאיז היובל נוהג פודה בשוה. נקעים. גומות. בהדי ארעא. להיות נמדד קטפרס שלהם. באפי נפשייהו. להיות נמדדים תל שלהן בחשבון. דלאו בני זריעה. וקרא כתיב זרע, אינו נפדה בזה הערך אלא בשווי. נגרי. 6) כמו אגנות מי קרקע הם נקראים. הכא מאי. אמר לה על מנת שיש לו בית כור עפר ויש לו שם נקעים גבוהים **ק**) עשרה ואין בהם מים. להקדש מדמינן לה. ומקודשת. או למכירה מדמינן לה. ואינה מקודשת שהרי אין לו בית כור שאין נמדדין עמה הנקעים. טרחנא. ואע"ג דלעיל לא אמרינן . טרחנא התם הוא שלא נתקיים החואי שהרי אמר לה על מנת שיש לי במקום פלוני, אבל הכא נתקיים התנאי דבית כור עפר קאמר לה וזה המקום ראוי לזריעת בית כור. **מתני'. ר'** מאיר אומר וכו׳. מסתברא דר׳ מאיר אתא דס"ל דעל מנת הוי תנאי בלא כפילה וקאמר שכל תנאי בלא כפילה וקאמו שכל זונא. צריך כפילה ואפילו בעל מנת, ולית הלכתא כוותיה בהאי. כתנאי בני גד ובני ראובן. שהיה כפול שאמר ואם לא יעברו לא יתנו להם את ארץ גלעד. אינו תנאי. דלא אמרינן מכלל הן אתה שומע לאו והמתנה או המעשה קיים . אע"פ שלא קיים את התנאי. גד ובני ראובן דבעינן הן . קודם ללאו שהרי אמר תחלה קורם ללאו שהור אמו המדלה אם יעברו ואח"כ אמר ל) לא יעברו. ובעינן נמי תנאי קודם למעשה דקאמר אם יעברו ונתתם, ולא אמר תנו אם יעברו, כדאיתא בהשוכר את הפועלים וב"מ צד. אז את הפועלים (ב"מ צו, אן ובפרק מי שאחזו [גיטין עה, א] שם בארנו שדעת הר"ם [אישות פ"ו ה"ב] שאין במשפטי וווגאי זו מאיז אלא הני ג' ותנאי בדבר שאפשר לקיימו, ש) והאי לא חזינן ליה מתנאי בני גד ובני ראובן אלא ממה שהשיב משה וסדר דבריו שכפל תנאו יהקדים הן ללאו ואמר קודם למעשה, מה לו לסדר דבריו כך אם לא להודיע אם לא עשה כן היה תנאו בטל, אבל בשורש הדבר שהם בקשוהו דהיינו ארץ סיחון ועוג שהוא התנה להם שיעשו לא גמרי מהאי אנפא כלל

ה״ג המקדיש שדהו בשעת היובל. פירוש בזמן שהיובל נוהג ול"ג בשנת היובל דחם כן משמע דמיירי

בשנה עלמה של יובל ובהא פליגי רב ושמואל במסכת ערכין (דף כד.) חד אמר אינה קדושה כל עיקר וחד אמר קדוש ויולאם: ארן נמדדין עמה. פירש נקונטרסא

להיות נגאלים בדין חומר שעורין אבל ליגאל בשוויין מיהא קדשי דאין לומר דלא קדשי כלל דהא לא גרע מבור וגת ושובך דתנן ס"פ המוכר את הבית (ב"ב דף עא.) המקדיש שדהו הקדיש כולו ואפילו בור וגת ושובך וכל שכן סלעים ונקעיסב: נקדשו באפי נפשייהו. פירש בקונט' להיות נמדדים לפי מה שיש בהן ולא יעלה מדרון שבהן לחשבון כי אם קרקעית הנקעים ובריש פ' בית כור (ב"ב קג.) פרשב"ם דהכי פריך נהי דבהדי ארעא לא קדשי כלומר אם אינו רוצה למודדו עמה לפי שהיא שדה בפני עלמה ויכול לפדות כל אחד ואחד בפ"ע כאילו הקדיש שתי שדות שיכול לפדות זה בלא זה נקדשו באפי נפשייהו מכל מקום כשירלה יפדה אותן נקעים בפני עלמן לפי חשבון בית זרע חומר שעורין בנ' שקל כסף ולח נהירח דמשמע מתוך פירושו דהמקדיש שדה אחד שאין בו נקעים שאין יכול לפדותו לחצאין וליתא דהא אמרינן לעיל בפ"ק (דף כ:) המקדיש שדה אחוזה לוה וגואל לחלאין לכך נראה כפירוש הקונטרסש: אי הבי אפילו פחות מבאן נמי. ק״ק מאי אא״ב איכא הכא דהא אפי׳ מיירי בלא מלאים מים תקשי נמי מסלעים ג ונראה לר"י לפרש אי אמרת בשלמא דלא הפדינו אראוי לוריעה™ ניחא דפחות נמדדין עמה ה אבל השתא דבעינן ראוי לזריעה פחות מכאן נמי אמאי נמדדין עמהי: כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי. פי׳ בקונטרס ואפילו לא נתקיים התנאי נתקיימו הדברים הואיל ואין התנאי כפול כגון הרי זה גיטך אם תתני לי מאתים זוז ולא פירש לכפול ואם לא תתני לא יהא גט אין כאן תנאי של מאתים זוז כלל ואפי׳ לא נתנה לו

המאחים זוז הוי גט כמו שמצינו שמשה הולרך לכפול ואם לא יעברו חלוצים ונאחזו בחוככם בארץ כנען ש"מ דאי לא כפליה היתה מתנתו קיימת והיו נוחלין ארץ הגלעד ואפילו לא יעברו הירדן ואע"פ שאמר אם יעברו ונתתם להם את ארץ הגלעד דמשמע הא אם לא יעברו לא לית ליה מכלל הן אתה שומע לאו וה"ה נמי דבעינן תנאי קודם למעשה מדלא אמר תנו להם אם יעברו משמע דאם אמר הכי לא אתא תנאה ומבטל מעשה דמתנה דקדמיה ושמעינן נמי דבעינן הן קודם ללאו מדלא אמר תחלה אם לא יעברו אל תחנו ואם יעברו ונתחם מהכא נלמוד דר"מ בעי כפול והן קודם ללאו וחנאי קודם למעשה ר"ח בן גמליאל אומר לריך הדבר לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאפילו בארץ כנען לא ינחלו פירש בקונטרס דאתנאי כפול לחודיה פליגד אבל לעולם בעי תנאי קודם למעשה וקשה דהא אמר בסוף פ׳ השוכר את הפועלים (ב"מ דף זה.) מאן שמעת ליה דאמר בעינן תנאי קודם למעשה רבי מאיר הוא משמע דרבי חנינא בן גמליאל

למה

פליג אכולהו לכן נראה לי דפליג אכולהו פח: [מ"י שאלמלא כן יש במשמע אף בארץ בו'. פרש"י שהיו קנין בה ואין נראה לר"ת אלא] דה"פ שאפי׳ בארן

כנען לא ינחלו לא מבעיא בארץ גלעד לא ינחלו דכיון שהיה להם ייפוי

בשעם היובל. בזמן שהיובל נוהג שכל שדה אחוזה פדיונו שוה מגזירת הכתוב אחת יפה ואחת רעה" אבל בומן שאין היובל נוהג נפדי׳ בשויין ש: נקעים. כמין גומות: נהי דבהדי ארעא לא קדשי. להיות נמדדים בקרקע שוה להיות הטפרס שלהן נמדד לעלות

בחשבון: נקדשו באפי נפשייהו. להיות נמדדין לפי מה שיש בהן ולא יעלה מדרון שלהן בחשבון: שדה מה סלמוד לומר. והוה ליה למכתב ואם מאחותו יהדיש איש וגו' וכתב ואם משדה אחוותו: בענין הוה. כדי זרע חומר שעורים: לתד. חלי כור: תרקב. חלי סחה: דלחו בני זריעה נינהו. וכתב הכתוב זרע ומידי דלאו בני זריעה נינהו אינן נפדים בדמים הללו אלא בשוויה: דומיא דסלעים. שסתם סלע אין ראוי לזריעה דקשה הוא: נאגני דארעא מקרו. הנקעים קרויין אגנות הקרקע שהמים מתמצין לתוכן כמו וישם באגנות (שמות כד): שידרה דהרעה. שמקום הסלעים חין להם שם סלעים לעלמן אלא על שם הקרקע הם נקראים שידראות הקרקע: הכח מחי. גבי קידושי אשה אם היו בו סלעים ונקעים של י׳ טפחים ואינן מלאים מים: להקדש מדמינן לה. י) ונמדדין עמה: או למכר מדמינן לה. ואין נמדדין: בותבר' כל סנאי. שאין כפול: כסנאי בני גד ובני ראובן אינו סנאי. ואע"פ שלא נתקיים התנאי נתקיימו הדברים י כגון הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז ולה פירש לכפול והם לה תתני לי לא יהא גט אין כאן תנאי של מאתים זוז כלל ואפי׳ לא נתנה הוי גט וכמו שמלינו שהולרך משה רבינו ע"ה לכפול ואם לא יעברו חלונים אתכם ונאחזו בתוככם שמע מינה דאי לא כפל היתה מתנתו קיימת ונוחלין ארץ גלעד אפילו לא יעברו את הירדן . אע"פ שאמר אם יעברו ונתתם לית לן מכלל הן אתה שומע לאו. וה״ה נמי דבעינן תנאי קודם למעשה 0 מדלא אמר תנו להם אם יעברו משמע דאם אמר הכי לא אתי תנאה ומבטל מעשה דמתנה דקדמיה. ושמעינן נמי דבעינן הן קודם ללאו ש דלא אמר

תחלה אם לא יעברו אל תתנו ואם

יעברו ונתתם: ר"ח אמר. אתנאי כפול לחודיה פליג למימר דאין לריך לכפול דמכלל הן נשמע לאו וזה שכפלו משום לורך היה הדבר לאומרו מפני דבר אחר שאלמלא כן שכפלו יש במשמע שאם לא יעברו אף בארץ כנען שמעבר הירדן והלאה שהיו קלין בה מפני מקנה רב שלהן אף בה לא יטלו דהכי הוה שמעינן לה אם יעברו ונחתם להם את ארץ הגלעד בשביל כל חלקם הא אם לא יעברו יהיו נקנסים ולא יטלו חלק לא כאן ולא כאן כלל לכך פירש שאם לא יעברו לא יפסידו חלקם בכך י (דאי אתה שומע מכלל לאו אם אינו מפרש לכתוב) ויטלו כאן וכאן על פי הגורל: גב" שפיר קאמר ליה. קושיא היא היכי יליף ר' מאיר מינה דבעינן כפילה הא שפיר קאמר ליה ר' חנינא דכפילה לאו למכפל אתא שלא יטלו ארץ גלעד כולה דהא מכללא שמעינן לה אלא למימר ונאחזו בארץ כנען אפילו אין עוברין למלחמה: אמר לד ר' מאיר אי ס"ד. קרא לפרושי אתא דאפילו לא יעברו לא יפסידו חלקם בכל ארץ ישראל ולאו לתנאי כפול אתא להחזיק את התנאי שאם לא יעברו לא תהא מתנת ארץ גלעד מחנה ואשמעינן דמכלל הן אי אתה שומע לאו אם אינו מפרשו: לכחוב ואם לא יעברו ונאחזו בחוככם. ועל כרחך הייתי מפרשו שאם לא יעברו לא יפסידו בא ללמדינו: למה

כח" בארץ גלעד אם יעברו דבשביל זה נתנה להם אם כן דין הוא שהורע כחם" אם לא יעברו אלא אפי׳ בארץ כנען שלא ייפו כחם אם יעברו שהרי בשביל זה לא נתן להם בארץ כנען אפי׳ הכי הורע כחם אם לא יעברו אלמלא היחה הכפילות דואם לא יעברו ונאחזו בתוככם בארץ כנען:

 ל) צ"ב קב: ערכין כה.
מ"כ פ" בחקותי פרק י,
[בכת"י נוסף: שם. וכ"ה ב (בכת"ב וכערכין), ג) פיי תרי בכ"ב ובערכין), ג) פיי תרי חלי סאה. ערוץ, ד) ב"ב קבי, ה) [נדרים יא. ומכר עוד שם יג: עוד בשבועות לו. עוד בניטין מו: עה. ועניו תנאי כפול בפלוגתא עי׳ יבמות נג.], ו) [בכת"י נוסף: משה], ו) [משנה בערכין יד ע"א, ע"ש], ה) [שם כז ע"א נשנה], ע) [בדפו"ר מקור, ול"ה ברש"ל. ויתכן דנ"ל מקרו, קג. ד״ה ואמאי], כל [בדפו״ר קג. ד״ה ואמאי], כל [בדפו״ר ממשיך הדיבור וה״פ שאפיי וכוי. ועיין מהרש״ל ומהרש״א], ל) [יתכן דל"ל נאגני], ק) [נדל"ל עמוקים], ר) [נראה דיש להוסיף: ואס], ש) [ב"מ לד ע"ל, ע"ם],

תורה אור השלם

ו. ואָם משַׁרָה אַחַזָּתוֹ יַקְדִּישׁ יי ריי די די די איש ליי ליי די ערבּך לפי זרעו זרע חמר שערים בַּדֵוּמִשִּׁים שָׁקֶל בָּסֶף:

. ויקרא כז ויז 2. וַיּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם יַעַּבְרוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אָתָּכֶם אֶת הַיִּרְדֵן כָּל חָלוּץ לַמִּלְחָמָה לִפְנִי יִיְ וְנְבְּבְּשָׁה הארץ לפניכם ונתתם להם אָת אֶרֶץ הַגִּלְעָד לַאַחְזָה:

מוסת תוספות א כל זה מפירוש רשב"ם בב"ב

א. כנ זה משימש ושב ט כב כ לף קג. ב. ועוד דא"כ מאי הוי פריך בתר הכי והתניא שדה וכו' התם ודאי קדשי הכא שאין מקדיש בפירוש לא הדשי כלל. מום׳ הרח״ם. פחות מכאן נמי, דהשתא נמי פריך מינייהו מדאצטריך לשנויי שידרי דארעא מיקרו. מוס' הלח"ש. ד. אלא אפי' לא יהא ראוי לזריעה קדושה לפי חשבון בית זרע חומר שעורים. מוס' נ"ל קג. ד"ה אי הכי. ה. דפחות מכאן עשרה ועמוקין עשרה חשובין שדה בפ״ע. שס. ו. כיון דלאו בני זריעה נינהו. מוס׳ זרא"ש. ז. ואף הלשון מעיד כן שהרי לא חלק בה אלא מטעם שצריך היה לאומרו ואין זה טעם אלא לתנאי כפול. המאירי. ח. דלר״מ כיון בפות: סתמית, והדרת שמעינן דאיכא קרא יתירא שמעינן מיניה דלא הוי תנאי אם לא שיהא דומה לתנאי זה בכל צנין, ורחב"ג דלא מייתר ליה קרא הוי תנאי אע"ג דלא דמי כלל. תוס' הרל"ש. ועי' לשון התוס' המובא במהרש"א. אלא דלא חש לאפלוגי אלא בתנאי כפול משום דשארא בותאי כפול משום ושאוא לא צריכי טעמא דמעשה שהיה כך היה אבל בכפל ודאי צריך טעם למה הוצרך לכפול התנאי. ל"ן, ט. משאר שבטים. מוס" הרא"ש, י. שיפסידוה לגמרי. שס.

שהם שאלו ממנו מה שיהיו שהם שאלו ממנו מה שהיה צריך. ואע"ג דאמר ר' אדא בפרק מי שאחזו [שם ע"ב] מכדי כל תנאי מהיכא גמרינן להו מתנאי בני גד ובני ראובן מה התם תנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחד, הא רבא ורב אשי פליגר בריכו והוא שאל מהם מה שהיא ופרק המדיר [כתובות עד, א] דבעי תנאי דאפשר לקיומי על ידי שלית, ופרישנא נמי התם שדעת רב אשי דמעכשיו ועל מנת (דעל מנת) לא צריך חד מאנפי דתנאי, תדע שזה דעת בה"א אוקימתא ודדמי לית, כנון ההיא דפרק המדיר [כתובות עד, א] דבעי תנאי דאפשר לקיומי על ידי שלית, ופרישנא נמי התם שדעת רב אשי מהני לי כך וכך מכאן עד יום פלוני או ה"ז גיטיך אם תתני לי כך וכך, אם לא כפל תנאו הרי היא מקודשת ומגורשת אעפ"י שלא נתנה שהתנאי בטל, ואם בא אחר וקדשה מקודשת לראשון, והה"ג אם גרע אחד מהני ד' משפטי